

Engin Erkiner: *Almanya'da başlayan, çiğ yenilen domates ve salatalık vasıtasıyla geçtiği ortaya çıkarılan, ağır ishale yol açarak kişiyi ölüme götüren ve kısaca EHEC olarak bilinen bakteriden kaynaklanan hastalık gittikçe yayılıyor. Ölü sayısı şimdilik yirmiyi geçmemiş olmakla birlikte birkaç yüz kişi hastalık belirtilerini açık olarak gösteriyor ve bu sayının artması bekleniyor.* Daha önce İspanya'dan gelen biyo-salatalıklardan geçtiği sanılan bakterinin kaynağı daha sonra belirsizliğe büründü. Kaynak hakkında bilinen tek şey, hasta olanların neredeyse tümünün domates ve salatalık yeşil olmaları...

Bu nedenle Avrupa Birliği ülkelerinde domates, salatalık ve yeşil salata tüketimi önemli oranda geriledi.

Hastalığın insandan insana bulaşması zayıf bir ihtimal olmasına karşın, gittikçe salgın boyutunu almaya başlayan hastalığın yayılması durdurulamıyor.

Hastalığın insan bünyesine göre değişen uzunlukta kuluçka dönemi yaşadığı dikkate alınırsa, şimdi ve gelecekte hastalananların bakteriyi daha önce almış oldukları düşünülebilir.

Bakterinin nereden çıktığı bilinmiyor.

Tarımda kullanılan kimyasallardan kaynaklanması zor görünüyor, zira bu alanda kullanılan ilaçlar sıkı denetim altında...

1950'li yıllarda tarımda zararlı böcekleri yok etmek için DDT kullanılırdı ve bu da insanlarda ağır zehirlenmeye ol açabilirdi.

Yıllardan beri böyle bir durum söz konusu değildir.

Türkiye'deki gibi, ihraç tarım ürünlerinde dikkatli davranmak, iç piyasaya giden ürünlerde ise yüksek verim amacıyla insan sağlığına zararlı ilaçlar kullanılması da söz konusu değildir.

Bu bakteri, muhtemelen, birkaç faktörün zincirleme etkisi sonucu ortaya çıkmış olsa gerektir.

Bu durum, U: Beck adlı Alman ve A. Giddens adlı İngiliz sosyologlar tarafından yıllar önce ortaya atılan "reflexive Modernisierung" (kendini vuran modernleşme olarak çevrilebilir) görüşünü yeniden doğruluyor.

Bu görüşe göre; modernizm aynı zamanda büyük bilimsel ve teknik buluşları da içerir. Bu buluşlar vasıtasıyla insan doğayı daha fazla denetleyebilir, kendi hayatını kolaylaştırır ve hızlandırır.

Ne var ki, büyük bilimsel ve teknik gelişmeler, aynı zamanda önceden hesaplanamayacak tehlikeleri de içerirler.

Bunun en büyük örneğini nükleer santrallerde yaşadık.

Elli yıl kadar önce nükleer santraller vasıtasıyla elektrik elde edilmesi, atom enerjisinin barışçı kullanımına örnek olarak gösteriliyordu.

İnsanlık atom ya da hidrojen bombası yapacağına nükleer santraller yaparak atom enerjisini barışçı amaçlarla kullanabilirdi.

Nükleer santrallerde olan ufak tefek kazalar üzerinde durulmadı. Sonuçta kaza ihtimali her yerde vardı ve önemli olan büyük kaza olmamasıydı.

İlk olarak Çernobil ve son olarak da Fukushima insanın kendi ürettiği tekniği denetleyemeyebileceğini gösterdi. Nükleer santral insan hatası ya da doğal bir felaket sonucu denetimden çıkabiliyor ve çevreye yayılan radyasyon kalıcı ve vahim sonuçlara yol açabiliyordu.

Modernizm, aynı zamanda, insanın tekniği geliştirerek doğayı daha fazla denetim altına alması anlamına geliyordu. Hiç kimsenin aklına, bu tekniğin denetiminin elden kaçırılılabileceği gelmemiştir.

Radyasyon yayılması kadar vahim olmasa bile, “deli dana” hastalığı olarak bilinen, ölümlere neden olan ve binlerce sığırın öldürülmesiyle önü alınabilen hastalık da bir başka örnektir.

Hayvan yemlerine katılan bazı besleyici maddeler önceden hesaplanamayacak sonuçlara yol açabiliyorlar.

EHEC virüsünün ortaya çıkması da muhtemelen benzer bir sürecin sonucudur. Zararsız görülen gübreler ve ilaçlar arasında gerçekleşen bir dizi reaksiyon virüsün oluşmasını sağlamıştır.

İşin ilginç tarafı, bu tür virüslerin mutasyona uğramaları ya da çeşitlenerek çoğalmalarıdır. Bir virüse karşı ilaç bulunduğu anda, bu ilacın etkili olmadığı aynı virüsün başka bir çeşidi ortaya çıkabiliyor.

Böyle oluyor diye bilimsel ve teknik gelişmeye karşı çıkılması gerekmiyor.

Bilinmesi gereken, bu gelişmenin önceden bilinemeyecek vahim sonuçlarının olabileceğidir.

Avrupa ülkelerinde yaşayan okurların bir süre çiğ salata malzemesi yememesinde yarar vardır.

Basını da yakından izlemeyi ihmal etmeyin.

Seçim yoğunluğu içinde aynı bakteri fazla fark edilmeden Türkiye'de de pekala ortaya çıkabilir.